

Elfur Hugberg Helgadottir

Resiliens-blomster blomstrer, selv om ingen ser på dem Resilience-flowers grow, even when you are not looking

HBVE3004

Antall ord: 8418

Mai 2020

NTNU

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
Fakultet for samfunns - og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Bacheloroppgave

2020

Elfur Hugberg Helgadottir

**Resiliens-blomster blomstrer, selv om
ingen ser på dem
Resilience-flowers grow, even when you
are not looking**

HBVE3004

Antall ord: 8418

Bacheloroppgave

Mai 2020

NTNU

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Fakultet for samfunns - og utdanningsvitenskap

Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

*Vertu nú yfir og allt um kring
með eilífri blessun þinni.
Sitji Guðs englar saman í hring
Sænginni yfir minni.*

(Sigurður Jónsson frá Prestshólum)

Sammendrag

Vold i nære relasjoner er et tema vi ser stadig vekk i media, siden 70-tallet har vold kommet mer og mer opp i dagsorden. Og loven endret seg i den grad. Samtidig har kunnskapen vi har utviklet seg når det kommer til barnevernsfeltet, og da også når det kommer til resiliens. I oppgaven ser vi på hvilken betydning resiliensen har for barn som lever i hjem preget av vold i nære relasjoner, både om volden anvendes mot barnet eller blir observert av barnet. Ved hjelp av kunnskap om utvikling, konsekvenser ved vold og selveste resiliensen, skal jeg forsøke å svare på det.

Summary

Violence in close relationships is a problem we all the time see in the media, since the 70s the subject has been brought up more and more. And the Norwegian law has changed with the development. At the same time our knowledge has developed in the child protective service field, also on the subject of resilience. In this thesis we will look at the meaning of resilience for the children that live in homes where violence in close relationships happens, both when the violence is directly against the child and when the child is an observer. With the help of knowledge on development, consequences and the one and only resilience, I will try to answer this.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	3
1.0 Innledning.....	- 1 -
1.1 Problemstilling	- 1 -
2.0 Metode.....	- 2 -
3.0 Hva er Resiliens?.....	- 3 -
4.0 Barns utvikling	- 4 -
5.0 Hva er vold	- 6 -
6.0 konsekvenser	- 9 -
7.0 Drøfting	- 10 -
7.1 <i>Hva er resiliens.....</i>	<i>- 10 -</i>
7.2 <i>Utvikling hele livet.....</i>	<i>- 13 -</i>
7.3 <i>Hvorfor bruker de vold</i>	<i>- 15 -</i>
7.4 <i>Barnets opplevelse opp i det hele</i>	<i>- 16 -</i>
7.5 <i>Konsekvenser</i>	<i>- 17 -</i>
7.6 <i>Negative sider ved resiliens?.....</i>	<i>- 18 -</i>
8.0 Avslutning.....	- 19 -
9.0 litteraturliste	- 21 -

1.0 Innledning

I dagens samfunn er vold blitt et tema man merker at folk tenker er ubehagelig å prate om, spesielt når det kommer til vold som blir utøvd mot barn eller der barn er til stede. Selv om det er ubehagelig å prate om, mener jeg at det er et vanvittig viktig tema å ta opp. Dette gjelder spesielt for oss som arbeider i barnevernet.

Det er flere grunner til at dette er et viktig tema å se på. Forskning viser at barn som opplever vold i hjemmet senere kan slite med diverse plager både psykisk og fysisk. De er også i større grad utsatt for å motta offentlig hjelp som unge voksne. Resultatene fra en undersøkelse utført for NOVA i 2014 viste at 32,7 % av tidligere barnevernsbarn hadde vært registrert som arbeidsledig mens 37,9 % som hadde mottatt sosialhjelp av utvalget for undersøkelsen. I sammenligningsutvalget hadde 19,5 % vært registrert som arbeidsledig og 6,6 % mottatt sosialhjelp samme år (Backe-Hansen, Madsen, Kristofersen & Hvinden, 2014). Samtidig er det viktig at barnevernet har et overordnet lovfestet ansvar mot å undersøke og forebygge skadelig omsorg og gripe inn med passende tiltak. Det er dermed vår plikt å undersøke og samle så mye kunnskap som mulig om temaet for å kunne bistå barn på best mulig måte (Barnevernsloven, 1992, §3-1).

1.1 Problemstilling

For denne oppgaven har jeg valgt problemstillingen «*betydningen av resiliens for barn som opplever vold i nære relasjoner*». Resiliens er et begrep jeg har inntrykk av at mange bruker uten å helt forstå oss på det, og innad i studentgruppen er det flere med ulike oppfatninger av hva det egentlig står for. Ønsket for å undersøke begrepet forsterket seg ytterligere i løpet av praksis, der konsekvensene av negative opplevelser i barndommen var veldig fremtredende.

Vold er også en omfattende problematikk i barnevernet, som vi ser i undersøkelse fra 2015 fra Barne -, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Undersøkelsen viser at 21% av ungdom i dag har opplevd vold fra foreldrene sine i løpet av oppveksten og 8% har opplevd å se omsorgspersonene sine utøve vold mot hverandre. Som Bufdir forklarer videre og som nevnt tidligere kan dette føre til alvorlige konsekvenser for de det gjelder. Dette inkluderer psykiske vansker, aggresjonsproblemer og svekket prestasjon på skolen (Bufdir, 2015).

Formålet med oppgaven er å finne ut hvilken betydning resiliens egentlig har for barn som vokser opp i et hjem preget av vold, og om eller hvordan kunnskapen kan benyttes for å skape

bedre fremtid for disse barna. Et viktig fokus for meg som en kommende yrkesutøver er at vi ikke bare fokuserer på hvor barnet er nå, men hvor barnet skal i fremtiden.

2.0 Metode

Oppgaven er en litteraturstudie, en tekst der resultatene i relevant litteratur innenfor temaet er benyttet for å forsøke å skape et helhetlig bilde av problemstillingen (Støren, 2013, S.16). Ifølge Og som Dalland (2012) beskriver det benytter man seg ikke av en spesifikk metode i litteraturstudier.

Innsamling av teori

Ved innhenting av litteratur ble det benyttet flere ulike søkemotorer. For artikler ble oria.no, Idunn.no, social service abstract og RVTS sine databaser benyttet. I all hovedsak ble det fokusert på søkeord som «Resiliens», «Vold i nære relasjoner» og «konsekvenser» i samme søk. Resultatene ble begrenset ved å bruke ulike filtre som årstall, hvilke format osv.

Ved innhenting og bruk av kilder i form av bøker ble Nasjonalbiblioteket sin gratis plattform i stor grad benyttet, og bøker fra tidligere pensumlister som forfatteren hadde fra før av.

Stengte bibliotek underveis i skrivingen førte til at variasjonen av kilder fra bøker ble mindre enn ønskelig. Det var ikke alltid nyeste versjonen av boken ble kildeført grunnet manglende oppdateringer på Nasjonalbiblioteket sine sider. Dette er viktig å huske på og ta høyde for når man leser gjennom teksten.

Etiske og faglige betraktninger

Det er også viktig å bemerke seg når man leser over teorien om Erikson sine faser at alle aspektene ved den er kanskje ikke like relevante i dagens samfunn. Teorien er fra midten av 1900 -tallet, og Erikson er en teoretiker som tilhører litt annen generasjon (Håkonsen, 2015). Det har fortsatt vært forsøkt så langt det lar seg gjøre å fokusere på aspekter ved teorien som fortsatt er relevante for oppgaven.

I teksten er det forsøkt å ha et så objektivt syn på temaet som mulig. Det er likevel viktig å bemerke seg at jeg har en viss forforståelse av temaet fra før av etter gjennomført praksis, tre år teoretisk erfaring og andre personlige erfaringer.

Jeg har også valgt å ta i bruk egne erfaringer og observasjoner fra relevante aktiviteter fra de tre årene jeg har studert barnevernspedagogikk ved NTNU. Egne observasjoner er på den måten begrenset til kun det faglig relevante. Alle slike egne observasjoner er spesifisert som slike, ved bruk i oppgaven. Bruken av disse er for å løfte mangfoldet av synspunkt. Det må likevel poengteres at disse ikke ilegges lik faglig vekt som fagfellevurderte artikler, bøker og forskning.

I teoridelen har tre ulike teoretiske utgangspunkt blitt valgt og to ulike konsekvenser av vold. Vold i nære relasjoner er et veldig stort og omfattende tema. Jeg har forsøkt å velge de teoretiske standpunktene og presentere de på en måte som belyser temaet i problemstillingen best mulig og som i størst grad er relevante for oppgaven.

I teksten brukes begrepet *omsorgspersoner* for personene som til daglig har omsorg og/eller foreldreansvaret for barnet. Begrepene vold, omsorgssvikt og eventuelle andre lignende begreper i teksten blir brukt som beskrevet i Norsk lov og rettslige bestemmelser, såfremt det ikke er henvist til andre kilder ved bruk av begrepene.

3.0 Hva er Resiliens?

Resiliens kommer fra det engelske ordet «resilience» og betyr ukuelighet eller evnen til å rette seg opp igjen (Øverlien, 2015, s. 107).

Resiliens er et begrep som betegner hvordan forskjellige individer takler samme krevende situasjoner ulikt, og dermed klarer noen seg bedre enn andre etter traumer, vold og mishandling (Borge, 2010, s.13-14). Resiliens er et relativt begrep, men finnes i grader, og dermed er det ikke sikkert at et barn enten har høy eller lav resiliens (ibid.). En av de få faktorene som vi vet sikkert at skaper høy resiliens er prosesser som ligner på de som er forklart under i Eriksons to første faser «Tillit versus tvil» og «Autonomi versus tvil». Dette innebærer at barnet etablerer en sikker base hos de voksne menneskene rundt det, for å kunne søke trøst og støtte (Borge, 2010, s. 15; Håkonsen, 2015. s. 56-57).

For å forklare hvordan resiliensen egentlig fungerer forklarer Borge (2010) det sånn:

«For å forstå resiliens, bør man tenke på en løvetanneng, ikke bare én løvetann. Det er mange ting som skal til for at en løvetann vokser. Det blir enklere å forstå dersom man tar hele løvetannenga med i forklaringen. I hvilken en løvetann blomstrer, kommer an på

jordsmonn, gjødsel, sol, regn, beliggenhet, tidligere løvetannplanter, andre løvetannplanter, eventuelle sykdommer, slåmaskiner, sprøytemidler og så videre.»

(Borge, 2010 s. 15)

Løvetann er et kjent begrep brukt for resiliens, og kommer gjerne fra at løvetannen ofte virker å vokse tross vanskelige omgivelser som Borge (2010) beskriver over. Forklaringen hennes peker gjerne mot at resiliensen ikke er en medfødt egenskap. Den er heller skapt ved sammensetning av egenskapene barnet har og faktorer ved omgivelsene og nærmiljøet, som gode trygge voksne, fritidsaktiviteter og samvær med jevnaldrende.

I starten av forrige århundre mente forskere at vanskelig barndom uansett andre faktorer førte til psykiske forstyrrelser eller problemer. Mot slutten av andre verdenskrig begynte forskere å fokusere mer på barnets indre og i hvilken grad barnets personlighet og egenskaper kunne være med på å påvirke i hvor stor grad barnet klarte å overkomme de vanskene det opplevde. Det ble skapt et klart skille mellom de som klarte seg og de som ikke gjorde det

Som Borge (2010) forklarer i sitatet over og bevet vi i dag at det er flere sider ved saken, og at hvorvidt barnet klarer seg er ikke et nøyaktig mattestykke (Borge, 2010, s. 29-31).

Borge (2010) forteller at resiliens og det å være resilient ikke er synonymer, resiliensen beskriver i større grad en personlighet og det som er i barnet. Mens barnet kan være resilient er mer beskrivelse av barnets møte med visse påkjenninger.

4.0 Barns utvikling

Når et barn blir født starter det som blir kalt en sensitiv periode der barnet forsøker å skape relasjon og tillit til omsorgspersonene sine. Dette fører til at barnet er ekstra sårbart for ulike inntrykk og har et sterkt behov for omsorg og kjærlighet. Om barnet ikke får oppfylt sitt behov for tilknytning kan det føre til skader som vises senere i livet, og som begrenser videre utvikling. Samtidig foregår det en utvikling, en form for modningsprosess som skjer i relasjon med omsorgspersonene våre, venner, familie og miljøet vi vokser opp i. Det finnes flere teorier om hvordan utviklingen skjer på ulike stadier og områder i løpet av oppveksten og videre i voksenlivet. Videre skal vi se på noen av disse teoriene (Håkonsen, 2015, s. 46-47).

Den psykososiale utviklingen

Vi starter med teorien til Erik H. Erikson, en tidligere forsker og foreleser ved Berkley og Harvard. Han utviklet en teori om våre psykososiale prosesser og hvordan utviklingen på det området foregår. Erikson presenterte teorien sin i et livsløp-perspektiv. Dette er i motsetning til forskere som Piaget og Stern, som fokuserte på henholdsvis de første 15 og ca. tre leveårene. Teorien fokuserer på hvordan relasjonene vi inngår i styrer utviklingen vår, som Erikson delte inn i åtte psykososiale faser. De første fire fasene varer fra fødsel til puberteten, mens de fire siste er ungdom («Identitet versus forvirring»), ung voksen («Intimitet versus isolasjon»), voksen («Skapende versus stagnert»), og alderdom («Integritet versus fortvilelse»).

De ulike periodene bygger i stor grad på hvordan og i hvilken grad relasjonene og menneskene rundt barnet former det, og hvilke konsekvenser som kan forekomme om barnet ikke blir møtt på disse behovene. Utviklingen starter i stor grad ved hjelp av omsorgen omsorgspersonene gir barnet. Når barnet begynner å utforske mer, omhandler prosessene at omsorgspersonene skaper trygge rammer for utforskningen som lar barnet føle at det har kontroll og at det opplever mestring. Jo eldre barnet blir, i jo større grad begynner relasjonene å omhandle jevnaldrende barn og at barnet/ungdommen føler tilhørighet i en gruppe. Om barnet ikke mestrer de ulike periodene kan det føre til negative konsekvenser for den personlige utviklingen. Erikson setter også søkelyset på utviklingen for voksne, og at det fortsatt er utfordringer vi må mestre for den psykososiale utviklingen vår. Disse fokuserer ikke i like stor grad på relasjoner som det gjør for barn og unge voksne (Håkonsen, 2015, s. 50-58).

Første fasen i teorien, «tillit versus tvil» spenner seg fra fødsel til ca. halvannet-års-alderen. Der beskriver han hvordan omsorgspersonene ved å gi omsorg og pleie, skaper en grunn for tillit fra barnets side. Når det er store mangler ved omsorgen, dannes det en grunnleggende følelse av mistillit hos barnet. Neste fase er «autonomi versus tvil», som varer fra barnet er ca. halvannet år gammelt til ca. tre år gammelt. Erikson beskriver hvordan det å forme trygge rammer rundt bevegelse og utforskning, skaper en følelse av mestring. Det er derimot viktig å bemerke seg at barnet ikke skal bli kontrollert fullstendig, men at det får oppleve at det har en viss form for kontroll over egne valg. Perioden er viktig for å skape en god selvfølelse, og neglisjering i denne fasen kan skape en følelse av tvil hos barnet. Det vil si at om barnet ikke opplever mestring eller blir over kontrollert kan dette bidra til at barnet starter å tvile seg selv. I neste fasen «initiativ versus skyld» som varer i 2 år mellom 3 år og 5 år, begynner barnet å bevege seg i større områder både fysisk og psykisk. Barnet starter å ta initiativ til lek og andre aktiviteter, og bruker gjerne imitasjon for å utforske de voksnes verden. I denne perioden utvikler også barnet en forståelse for rett og galt og sammen med den kommer skyldfølelsen.

Dette er første fasen der det ikke blir beskrevet noe om relasjoner, men hvor fokuset er på barnets indre verden. Det er viktig at skyldfølelse ikke blir dominerende og dermed hemmer utviklingen av vitalitet. De voksnes reaksjoner på barnets lek og uttrykk er viktig for å forhindre skyldfølelse.

I de neste to fasene «kreativitet versus underlegenhet» og «Identitet versus forvirring» begynner barnet å utvikle seg i samhandling og relasjonsbygging med andre jevnaldrende. Når barnet treffer puberteten og starter ungdomstiden begynner det å søke etter tilhørighet til en gruppe som ikke er familie og omsorgspersoner, og på den måten starter å løsrive seg fra omsorgspersonene sine, for å videre starte eget liv som voksen (Håkonsen, 2015, s. 50-58).

Behovspyramiden

Abraham Maslow er den som utviklet andre teorien som blir skrevet om i denne oppgaven. Teorien til Maslow beskriver hvilke behov vi som mennesker har, og viser hvordan vi ønsker og jobber mot å kontinuerlig utvikle oss. Han formerte teorien som en pyramide, der bunnen betegnes som de mest grunnleggende behovene. Hvert steg av pyramiden må være oppfylt for å kunne starte på selvrealiseringen, som er det siste behovet han nevner. Behovene han nevner i riktig rekkefølge fra bunnen og oppover er: fysiologiske behov, trygghetsbehov, kontaktbehov, behov for respekt og behov for selvrealisering. Det første behovet Maslow nevner i pyramiden sin er det fysiologiske behovet, det består av behov som er livsnødvendig, som mat, drikke og søvn. Behovet for trygghet kommer etter der og innebærer at man har et tak over hodet og uten frykt for trusler, vold eller annen skade. Et eksempel på grupper som sliter med å få dette behovet dekket er mennesker som lever i krigssoner. Videre kommer behovet for kontakt, der personen søker etter tilhørighet, inkludering og bekreftelse. Behovet for respekt og behov for selvrealisering er de to siste. Behovet for respekt innebærer gjerne å bli sett for det man gjør, oppleve å bli behandlet på lik linje som andre. Behovet for selvrealiseringen er på toppen og ansees som det ultimate målet vi mennesker streber etter. De ulike behovene kan overlappe hverandre. Selv om man er i en periode der kontaktbehovet er det som preger deg mest, er det fortsatt viktig å dekke behovet for mat, søvn osv. (Håkonsen, 2015, S.90).

5.0 Hva er vold

Vold uavhengig i hvilken form det er er en handling som fort blir sett ned på i den norske kulturen, og vold i alle former er ulovlig og straffbart i Norge. Siden 70-tallet har det skjedd en

stor endring i både lovgivning og hvordan samfunnet ser på handlinger som vold (Sommerfeldt & Øverlien, 2017, s.183-184).

Kvello (2018) definerer vold mot barn sånn «(...) aktiv påføring av smerte som innebærer en betydelig risiko for at barnet får fysiske skader, og at barnets psykiske utvikling forringes grunnet den frykten som gjerne oppstår i kjølvannet av krenkelsene.» (Kvello, 2018, s. 215).

Kvello (2018) forteller videre om syv ulike former for vold og mishandling mot barn. Disse er fysisk vold, psykisk mishandling, materiell vold, mishandling av eller vold mot barnet sånn at foreldrene skal få oppmerksomhet, offentlig mishandling og vold, og vold mot og av ufødt barn (Kvello, 2018, s. 215- 216). I denne oppgaven blir fokuset i hovedsak på den fysiske formen av vold utøvd mot barn.

Som nevnt over er vold i alle former ulovlig og straffbart, og flere steder i den Norske loven er det spesifisert med tanke på voldsutøvelse mot barn.

I 1990 signerte Norge FNs barnekonvensjon fra 1989, denne ble gjort om til norsk lov i 2003 som en del av menneskerettighetsloven. Undertegningen av konvensjonen og inkluderingen av den i loven var med på å styrke barnets rettigheter i Norge (Barne- og familiedepartementet, 2008, s. 24-28). Barnekonvensjonen sier dette om vold mot barn:

Partene skal treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative, sosiale og opplæringsmessige tiltak for å beskytte barnet mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning, herunder seksuelt misbruk, mens en eller begge foreldre, verge(r) eller eventuell annen person har omsorgen for barnet.

(Barnekonvensjonen, 1989, art. 19).

I 1987 ble all form for fysisk avstraffelse av barn gjort ulovlig i Norge jfr. Barneloven § 30 tredje ledd. Dette skjedde 16 år etter revselsretten ble fjernet fra norsk lov i 1972. Revselsretten ga foreldre lov til å bruke fysiske straffemetoder mot barna sine. I 2010 ble barneloven §30 innskjerpet ytterligere og fjernet dermed all tvil om hvorvidt vold var greit å bruke som en del av oppdragelsen (Barne- og familiedepartementet, 2008, s. 24-28). I dag lyder loven sånn:

Barnet må ikkje bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare. Dette gjeld òg når valden brukast som ledd i

oppseudinga av barnet. Bruk av vald og skremmande eller plagsam framferd eller annan omsynslaus åtferd overfor barnet er forbode.

(barneloven, 1981, §30 tredje ledd).

Men tross det at vold er en ulovlig handling i Norge anslås det at mellom 75000 og 150000 mennesker opplever vold i nære relasjoner i Norge hvert år (Justis- og beredskapsdepartementet, 2012, s. 11). I kapittel 1.1 ble det også skrevet om en undersøkelse fra Bufdir som viser at 21% av ungdommer i dag har opplevd fysisk vold fra omsorgspersonene sine (Bufdir, 2015).

Fysisk avstraffelse

Fysisk avstraffelse av barn, blir nå ofte betegnet som oppdragervold. Som nevnt over er dette er ulovlig i Norge, og har dermed blitt til med tiden et visst tabu i samfunnet vårt (Sommerfeldt & Øverlien, 2017, s. 183-184). Selv om fysisk avstraffelse av barn er ulovlig i Norge finnes det flere land i verden der det er lovlig. I 2014 skrev regjeringen at det kun er 38 land som har innført forbud mot vold mot barn (Regjeringen, 2014).

Cappa og Khan (2011), som forklart av Kvello (2018), gjorde en undersøkelse av mødre fra 34 lavinntektsland. Undersøkelsen viste at majoriteten mener at fysiske avstraffelser ikke er et nødvendig ledd i oppdragelsen. Undersøkelsen viste også at det var en negativ korrelasjon mellom økonomi, utdanning og alder til omsorgspersonene og hvorvidt de mente at vold er en nødvendig del av oppdragelsen.

Kvello (2018) beskriver at det i stor grad forekommer bruk av fysiske avstraffelser i familier med stor grad av stress, manglende kompetanse og erfaringer på å regulere barnet. Dette gjelder også der omsorgsgiverne selv har opplevd former for omsorgssvikt, misbruk eller vold i sin egen barndom eller nåværende forhold.

Observasjon eller vold

En annen form for vold observasjon av vold mellom omsorgspersonene. Det finnes noe uenighet om hvorvidt det egentlig skal defineres som vold (Kvello, 2018, s.218). I denne oppgaven tas det utgangspunkt i det Øverlien (2015) og Kvello (2018) skriver, der begge mener at effekten av å være vitne til vold kan være like skadelig som det å bli utsatt for direkte fysisk vold. Kvello (2018) implementerer observasjonen av vold i sin definisjon av fysisk vold og legger det frem sånn « (...) eller at barnet er vitne til, hører, blir meddelt eller forstår at andre i familien blir utsatt for slike handlinger» (Kvello, 2018, s. 216). Han antyder dermed at å være

vitne kan defineres som å være på lik linje med å bli utsatt for direkte fysisk vold. Øverlien (2015) fokuserer mer på effekten bak det å være vitne. Hun mener at barn i familier der det er vold mellom omsorgspersonene, ikke bare er vitne til volden men at hendelsene er noe barna opplever aktivt. Videre beskriver hun også at det ikke bare er snakk om enkeltstående hendelser, men at volden kan prege hele livsmiljøet, ved påkjennelser i ettertid og frykt for gjentakelse. Samtidig kan spesielt ungdommer ofte kan utsette seg selv for fysisk skade, f.eks. ved å gå mellom i eventuelle situasjoner og/eller forsøke å rette volden mot seg selv for å beskytte den ene parten fra skade (Øverlien, 2015, S. 43-44).

6.0 konsekvenser

Undersøkelser viser at voksne som har opplevd en form for vold eller omsorgssvikt i barndommen har en større symptomtrykk, har vanskeligere for få noe ut av behandling og har større sjanser for å bli diagnostisert med flere lidelser på en gang når det kommer til psykiske lidelser. Samtidig har de større risiko for å begå selvmord og/eller slite med rusproblematikk. Diagnosene man ser ofte hos disse individene er posttraumatisk stresslidelse, alvorlig depresjon og angstlidelser (Teicher & Samson, 2013).

Hos yngre barn kan man tidlig i barndommen ofte se atferdsmessige og emosjonelle forskjeller fra de andre barna. Barn som har opplevd en form for vold eller mishandling hjemme, ligger ofte bak i den sosiale læringsprosessen som omhandler leking med andre barn. Dette viser seg ofte i at de kan ødelegge, sliter med å følge reglene og viser manglende hensyn til de andre barna. Barna ekskluderer dermed seg selv sosialt og kan ligge bak i utviklingen på området (Kvaran & Holm, 2012, s. 55).

Kvellido (2018) viser også en oversikt, bygget på forskning fra flere ulike forskere, der han viser til de ulike problemene barn kan vise om de bor i hjem preget av partnervold. På listen nevner han somatisk dårlig helse, lavt selvbilde, atferdsvansker, emosjonelle vansker, vansker med å tilpasse seg arbeidslivet som voksne et al.

Det at barn som opplever vold i nærere relasjoner sliter med å tilpasse seg er som vist til i kapittel 1.1, noe mer vanlig en det er hos de jevnaldrende som ikke bærer på de samme erfaringene (Backe-Hansen, Madsen, Kristofersen & Hvinden, 2014). Tilpasning til arbeidslivet er ikke det eneste som kan bli problematisk, men forskning viser at vold og vonde opplevelser fra barndommen kan være en faktor som fører til flere soninger hos innsatte. I en undersøkelse fra 2014 forteller 34 % av innsatte at de har opplevd en form for alvorlige motsetninger i hjemmet

under oppveksten. Det er også vanligere blant innsatte som har sonet tidligere å ha opplevd alvorlige motsetninger i hjemmet under oppveksten, samt å ha skilte eller separerte foreldre, enn det er hos førstegangsinnsatte (Revolv, 2014). NKVTS refererer også til studier som viser at barn som har vært utsatt for vold har større sjanse for å selv utøve vold senere i livet, og å bli dømt for lovbrudd senere (NKVTS, 2011). Det kan bidra til generasjonsoverføring når det kommer til dårlige oppvekstsvilkår. Kvello (2018) forteller at studier viser at sannsynligheten for at foreldre som selv har opplevd vold i oppveksten har 2-3 ganger større sannsynlighet til å utøve vold mot barna sine enn hos foreldre som ikke har opplevd vold i barndommen.

7.0 Drøfting

Som vi har sett på i teoridelen er et hjem preget av vold en situasjon som setter barna i fare for psykiske og fysiske skader, samt skader på utviklingen som foregår i de årene. Som vi har sett tidligere kan skadene bli så omfattende at de følger etter barnet for resten av livet og senker livskvaliteten betydelig (Teicher & Samson, 2013; Bunkholdt og Kvaran, 2018, s. 41; Øverlien, 2015 43-44). Resiliens kan være en redning for disse barna, og det store spørsmålet i denne oppgaven er hvilken betydning resiliensen egentlig kan ha for barn som opplever vold. Videre skal vi se på flere forskjellige aspekter ved resiliensen, og bruke teorien vist over for å finne ut hva betydningen av resiliens er egentlig for barn som opplever vold i nære relasjoner

7.1 Hva er resiliens

For å kunne forstå betydningen av resiliensen godt nok, må vi også forstå hvordan resiliens skapes hos barnet. Når man skal forklare og drøfte resiliens er det viktig å nevne at barnets mottakelighet for å ha høy resiliens skapes gjennom medfødte personlighetstrekk ved barnet, som vi ser beskrevet i kapittel 3.0 (Borge, 2010, s. 29-31). Dette forteller oss at ikke alle barn har det genetiske utgangspunkt til å kunne utvikle høy resiliens, og dermed at noen barn er født litt mer skjøre enn andre barn. Samtidig er ikke bare genetikken som er med på å forme graden av resiliens, samspillet mellom medfødte/genetiske faktorer og miljøet barnet lever i er det som skaper resiliensen.

Hvilke spesifikke egenskaper ved miljøet som faktisk skaper en høy resiliens er vanskelig å svare på, men faktorer som kan bidra til positiv vekst og/eller utvikling hos barnet kan tenkes

å være et bidrag til høyere resiliens. Det er likevel en rekke faktorer man kan slå fast med relativ sikkerhet er positive faktorer for barnet, enten ved å øke resiliens, bidra til en positiv utvikling for barnet eller ved en kombinasjon

Ved å se på teoriene nevnt i tidligere i kapittel 4.0 vet vi at Maslow og Erikson begge inkluderer relasjon, trygghet og tillit som en viktig faktor ved utviklingen til et barn (Håkonsen, 2015). Om det også bidrar til at barnet utvikler resiliens er et veldig spennende tema men Borge (2010) snakker om en kjent faktor som bidrar til høy resiliens og står beskrevet i kapittel 3.0. Faktoren ligner mye på det Erikson beskriver i sine to første faser, og kan også settes i sammenheng med Maslow sitt behov for sikkerhet i behovspyramiden. Dette peker mot at resiliens er sterkt koblet til den utviklingen vi opplever i barndommen (Håkonsen, 2015. s. 55-58).

En litt annen vinkel?

Som vi har nevnt flere ganger før er resiliens er et begrep som ikke har en rett frem og enkel forståelse, det finnes ikke noe enkelt svar på hva som skaper høy resiliens hos barn som trenger det. Som vi ser i kapittel 3.0 forsøker Borge (2010) å skape et klart bilde av hva resiliens egentlig er. Hun beskriver resiliens nesten som et eget økosystem, styrt av indre og ytre faktorer som skaper en egenskap som holder barnet gående selv i vanskelige situasjoner. Man kan også tolke det som om hun mener at mennesket er et økosystem og graden av resiliens er hvor godt rustet økosystemet vårt er.

Om vi bruker Borge (2010) sitt bilde av et økosystem og ser på teoriene nevnt i kapittel 3.0, kan vi få en ny vinkling på Eriksons sine faser. Begrepene han nevner, som tillit, autonomi, kreativitet, initiativ og identitet er utviklingsfremmende faktorer som skaper et utviklingsstøttene miljø som bidrar til vekst innad i økosystemet (Håkonsen, 2015, s. 55-58). Det samme gjelder Maslow sine byggesteiner i pyramiden, men i motsetning til Erikson nevner han mer grunnleggende faktorer nødvendig for overlevelsen av økosystemet. Dette inkluderer faktorer som mat, drikke og søvn, grunnsteinene i pyramiden og grunnen for alt liv generelt (Håkonsen, 2015, s. 90). Om vi tegner et bilde av det, kan man se for seg at Eriksons sine faktorer skaper et gjerde rundt økosystemet som holder ute rovdyr som kan ødelegge, og stegene i Maslow sin teori er næringen systemet trenger for å overleve.

For å finne ut hva som må til for å oppnå høy resiliens, kan vi tenke oss at det å rette opp i de eventuelle manglene i økosystemet kan bidra til å øke resiliensen. For eksempel det som beskytter for farer og det som bidrar til vekst. Identifisering av manglene i økosystemet kan

kan kanskje Maslow og Erikson sine teorier hjelpe oss med. Selv om de to forskerne trekker i noen grad frem ulike behov, er det også mange likhetstrekk I behovspyramiden kommer Maslow inn på mye av det Erikson også nevner i sin teori, som trygghetsbehovet. Det nevnes også i første og andre fase i Erikson sin teori «Tillit versus tvil», der barnet forsøker å skape tillit til at foreldrene stiller opp når det trengs. Trygghetsbehovet er også fremtredende i «Autonomi versus tvil», der barnet starter å utforske verden og trenger dermed hjelp fra omsorgspersonene for å styre unna farer og feilvurdering.

Kontaktbehovet i behovspyramiden til Maslow er også nevnt f.eks. i fasen «identitet versus forvirring» i Erikson sin teori, som handler om ungdomsårene og hvordan man søker etter tilhørighet i andre grupper enn familien. Teoriene viser at det er visse faktorer vi burde fokusere på når vi støtter opp et barn og ønsker at det skal utvikle høy resiliens. Erikson snakker mye om relasjoner og ulike mennesker rundt barnet som bidrar til utvikling av positive følelser hos barnet. Oppover i Maslow sin pyramide ser vi tegn til det samme, relasjoner til ulike mennesker og hva disse kan bidra med i videre utvikling. Dette betyr at vi til en viss grad kan tenke at menneskene rundt oss bidrar til høy resiliens.

Det genetiske

Som vi har sett frem til nå er resiliens en ganske omfattende egenskap hos barnet, som skapes ved hjelp av flere faktorer. Det aller mest grunnleggende kan tenkes at ligger i barnets personlighet og videre må det kompenseres med andre faktorer ved miljøet (Borge, 2010, s.). Som Borge (2010) forteller vokser ikke løvetannen uten at faktorene rundt spiller sammen, og ganske små hendelser som en gressklipper kan plutselig forårsake en bråbrems i utviklingen.

De personlige egenskapene kommer fra det barnet bærer med seg fra fødsel, og vitenskapen bak det er ikke noe vi har tenkt å gå nærmere innpå her. Men et eksempel på hvordan det kan fungere og vise seg har jeg fra førsteårspraksisen min ved SFO. Der jobbet jeg med trillinger, to gutter som er enegget og en jente. Guttene var prikklike og det var noen likhetstrekk mellom de to og jenten; utseendemessig var det ingen tvil om at de var søsken. En ting som overrasket meg derimot mest var hvor stor forskjell de var på personligheten til guttene versus jenten. Tross det å vokse opp i likt miljø og samtidig, var det fortsatt en stor individuell forskjell på temperament, energinivået, interesser og humor.

Dette er et godt eksempel på hvordan tre individer som i utgangspunktet skal ha ca. akkurat de samme forutsetningene i oppveksten kan bli ganske ulike når det kommer til personligheten. Om det er oppvekstvilkårene eller genetiske forskjeller som har bidratt til ulikhetene er vanskelig å si, men i teorien vil man tro at trillinger skal ha ca. samme oppvekstvilkår.

Hvordan oppvekstvilkårene var i praksis hos de trillingene nevnt i mitt eksempel er vanskelig å si noe om.

Hvor høy resiliens?

Det som gjør resiliens enda mer komplisert en det den allerede var, er at graden av resiliensen hos et barn er vanskelig å si mye om eller måle før barnet utsettes for trauma, da hele tanken bak egenskapen er hvor godt barnet tilpasser seg tross kriser og traumaer. Med grunn i det vi har sett om barn med høy resiliens og lever i hjem preget av vold er det mulig å anta at til en viss grad utvikler seg side om side ved sine jevnaldrende, og dermed kanskje ikke viser de typiske tegnene på mangelfull omsorg eller feil utvikling. Borge (2010) forteller derimot om noen tegn man gjerne ser ved barn med høy resiliens som lever i vanskelig situasjoner og da peker hun spesielt på alkoholisererte hjem. Men barna viser seg gjerne som meget tilpasningsdyktige, passer søsken og rydder og handler når foreldrene ikke er i stand til det. (Borge, 2010, s. 15). Om det samme gjelder barn som lever i hjem preget av vold betegner jeg som sannsynlig, men kanskje er unødvendig å påstå uten teorien for å støtte opp mot det. Effektene av at resiliensen muligens gjør det vanskeligere å fange opp barn som lever ved vold er et tema vi skal drøfte videre i kapittel 7.6.

Av det vi har sett på nå innenfor temaet resiliens er, at for det første ser man jo at resiliensen er et nyttig virkemiddel og en god kunnskap å ha når man skal bistå barn og andre som opplever vold i hjemmet. Som nevnt flere ganger avhenger også resiliensen av hvorvidt barnet har en personlighet som er mottakelig for høy resiliens, setter det en viss begrensning om målet var en «høy resiliens for alle» kampanje. Resiliensen ser ut til å være en liten mystisk superhelt som vi ikke helt vet hvordan vi skal anvende eller tilkalle for å bistå oss.

7.2 Utvikling hele livet

I kapittel 4.0 har vi sett i dybden på et par teorier, den en omhandler den psykososiale utviklingen til barn og voksne, og den andre viser hierarkiet av behovene våre og hvordan disse fører til vekst. Vi har også nevnt kort forskerne Stern og Piaget som også har jobbet med teorier om barns utvikling på samme måte som Erikson men i et annet perspektiv.

Når vi ser på disse teoriene er det veldig interessant å bemerke seg hvordan noen forskere som forsker på utvikling i stor grad fokuserer på de første leve årene, og barndom. Erikson er den

eneste av de som har blitt nevnt i oppgaven som i størst grad fokuserer på utvikling som en prosess som skjer konstant i løpet av livet. De åtte ulike fasene har stor variasjon i lengde og intensitet, som første tre fasene «Tillit versus tvil», «Autonomi versus tvil» og «Initiativ versus skyld» til sammen kun varer i fem år i motsetning til de siste re som spenner seg fra ca.20 års alderen mot slutten av livet. Dermed kan man forstå det som at Erikson mener at det er størst trykk av utviklingsprosesser i løpet av barndommen og ungdomsårene, men at det fortsatt skjer utvikling i noen grad innafor det psykososiale i løpet av hele livet, selv om det er noe lettere trykk i voksen årene. Dette noe Stern og Piaget velger å ikke fokusere på, Piaget fokuserer på de første 15 leve årene i sin teori om kognitiv utvikling, og Stern valgte å fokusere på de 3 første årene av barnets liv i sin teori om selvets utvikling (Håkonsen, 2015).

Erikson beskriver klare negative utviklingstrekk som kan forekomme om omsorgen og støtten fra omsorgspersonene ikke er tilfredsstillende, eller andre viktige relasjoner i fasene ikke er gode nok. Et negativt resultat fra en fase som barnet tar med seg videre til neste fase, kan tenkes å bidra til videre negativ utvikling i neste fase om ingen tiltak blir gjort. Noe som kan peke mot at man kanskje aldri blir helt ferdig med den psykososiale utviklingen, det blir fort sånn at man ikke kan kvitte seg med alle negative ting koblet til barndommen når man trer inn i voksenlivet, spesielt om man bærer på flere negative følelser utviklet i løpet av barndommen. Som skrevet om i kapittel 6.0, viser forskning og undersøkelser tegn på at volds hendelser og andre krevende situasjoner i barndommen kan prege flere områder for den voksne, både den psykiske helsen og andre sider ved livet generelt (Teicher & Samson, 2013, NKVTS, 2011, Kvello, 2018, s. 386-387).

Siden negative utviklingstrekk er noe som også i en viss grad forekommer i Stern og Piaget sine teorier og kunne det dermed vært hensiktsmessig og kunnskapsberikende å kunne se hvordan vi som voksne også utvikler disse i forbindelse med selvet og det kognitive i samme grad som Erikson gjør med det psykososiale, og ikke minst interessant (Håkonsen, 2015, s. 50-58).

Som vi ser i kapittel 6.0 er det ikke bare teorier utviklet på 1900-tallet som påstår at det kan gi skader på utviklingen til barn når de opplever vold i nære relasjoner. Nyere forskning viser at skadelig omsorg som vold kan føre til langvarige skader som kan bringes videre til voksen alder, noe som påvirke barnet i lang tid fremover (Teicher & Samson, 2013, NKVTS, 2011, Kvello, 2018, s. 386-387). Barn som bor ved vold i hjemmet kan oppleve å slite med å følge med i lek med andre barn og dermed ekskludere seg selv (Kvaran & Holm, 2012, S. 54 -55).

Når de vokser opp opplever de i større grad psykiske lidelser med sterkt symptom trykk, en sine jevnaldrende som ikke bærer på de samme opplevelsene (Teicher & Samson, 2013, Kvello, 2018, s. 386-387).

Denne forskningen støtter opp mot Erikson sin teori og det vi har tolket at han formidler om at skadelig omsorg kan ha betydelige konsekvenser for flere sider av utviklingen vår i lengre tidsperspektiv enn bare barndommen.

7.3 Hvorfor bruker de vold

Det kan være vanskelig å vite hvem som utøver vold mot sin partner eller mot sine barn. Det man derimot vet er at det er en del mennesker som utøver både volds handlinger mot sine familiemedlemmer (Justis- og beredskapsdepartementet, 2012, s. 11, Bufdir, 2015). Videre kan en håpe at voldshandlingene er fremprovosert av manglende selvkontroll. Selv om mangel på selvkontroll kan være en faktor for voldsbruk, kan det synes som enkelte også bruker voldshandlinger for å oppnå ulike mål. Forskningsresultater og teori har vist at en viss andel av volden skjer i hjem som er preget av stress, dårlig økonomi, manglende utdanning, unge foreldre og generelt manglende mestring i hverdagen (Cappa & Khan, 2011) Manglene kontroll på sine barn og mangel på kunnskap om hvordan man kan møte barnet på en adekvat og gunstig måte, kan også være faktorer som fremprovoserer bruk av vold (ibid.)

Det vi også har sett er at generasjonsoverføringen skaper en viss fare for at barn som har opplevd vold utøver vold som voksne. Og mye tider på at det vi opplever og vokser opp med som barn tar vi med oss eller kan prege oss som voksne. Som forklart i kapittel 6.0 er overlappingen av omsorg mellom generasjoner en konsekvens av vold i barndommen. Vi ser også at det er 2-3 ganger så sannsynlig at man utøver vold mot barna sine om man selv har opplevd vold i oppveksten (Kvello, 2018, S. 220 – 221).

Det er derimot ingen garanti for at barnet nødvendigvis som voksen utøver dårlig omsorg mot sine barn bare fordi de opplevde dårlig omsorg eller har hatt vanskelige opplevelser i barndommen. Og man kan nok si at det er heldigvis at ikke alle som ender opp med å utøve samme type omsorg som foreldrene sine, og loven viser klart at barnevernet er pliktig til å tilby tiltak som forsikrer at barn ikke trenger å bo ved uakseptable forhold, som vold i hjemmet (Barnevernsloven, 1992, §3-1).

Folkehelseinstituttet trekker frem at støtteordninger for foreldre og mindre fattigdom i barnefamilier kan være forebyggende og har bidratt til å holde tallene nede til nå (Folkehelseinstituttet, 2019). Ved å tilby ordninger kan bidra til stabile hjem der foreldrene

ikke trenger å bekymre seg for økonomien og får avlastning om det trengs, er det mulig at vi til dels forebygger situasjoner det barn står i fare for å oppleve vold. Det at foreldrene er til stede til å utøve en tilstrekkelig omsorg og skape en god relasjon, har vi drøftet oss frem til i kapittel 7.1 at kan bidra til høy grad av resiliens.

7.4 Barnets opplevelse opp i det hele

Det er derimot ikke bare fremtidige hensyn å ta der barn opplever vold i hjemmet. Blant alt pensumet om helsemessige konsekvenser, generasjonsoverføring, tilknytning og utvikling, er det et aspekt man ofte glemmer; barndommen.

Mange ser tilbake på barndommen sin med savn blandet med glede, litt nostalgi, minnet om en mor som smiler og en god kjærlig klem fra han far. Av egen erfaring blir barndommen ofte snakket om som en tid der du skal være trygg og bekymrings fri. Og som vi har sett i kapittel 5.0 er det ikke en selvfølge for alle barn. Øverlien (2015) forteller at det å observere vold kan føles som om man er en aktiv deltaker. Dermed prege hverdagen til barnet i stor grad, ikke minst når barnet begynner å tillegge seg ansvar i å følge med, trøste og verne om foreldrene. Når en handling har såpass stor påvirkningskraft på livet til barnet, kan det fort bli noe barnet tar med seg over alt, både til fritidsaktiviteter og skolen. Samt kan man tenke seg at det har en påvirkningskraft på hvordan barnet opptrer i møte med hverdagen (Øverlien, 2015, s. 44-45). Noe som er viktig å tenke over er at trusselen og bekymringen for mulig vold kan føre til at barnet mangler trygghet, noe som tar oss tilbake til teoriene om utvikling.

Mangelen på trygghet kan også ha en innvirkning på barnets utvikling, som vi ser i Maslow sin behovspyramide kommer behovet for trygghet på andre plass etter de fysiologiske behovene som mat, drikke og søvn som holder oss i live. Det kan dermed tolkes som at trygghetsbehovet er relativt grunnleggende og kanskje også til en viss grad finnes for å holde oss i live, selv om det kanskje ikke er livsviktig på lik linje som drikke, mat og søvn (Håkonsen, 2015, s. 90).

Det kan tenkes at et barn med høy resiliens, som i utgangspunktet mangler trygghet i hjemmet og blant omsorgspersonene, har klart å utvikle en form for trygghet et annet sted. Om det så er hos andre voksne mennesker, venner, fritidsinteresser eller rutiner. Håkonsen (2015) nevner at en del av trygghetsbehovet også kan være stabilitet, og det er jo tross alt en faktor barnet kan oppleve andre steder, som i skolen og hos venner.

7.5 Konsekvenser

Som nevnt flere ganger er det mange mindre heldige konsekvenser ved vold i hjem der barn vokser opp. De helsemessige konsekvensene som nevnt i kapittel 6.0, kan være varierende alt fra merkbare forandringer ved barnet og psykiske konsekvenser som oppstår i seinere tid. Forandringene man kan se ved barnet kan være at det slutter å forstå seg på leken, og dermed ekskluderer seg selv ved å ødelegge for de andre barna, ungdom kan også utsette seg for fare for fysiske skader, ved å steppe i mellom voldshendelser mellom foreldre og som voksne kan disse individene oppleve større trykk av psykiske symptomer og i større grad opplever tanker om å ta eget liv. For å ikke nevne den mer åpenbare faren for fysiske skader som oppstår når volden direkte rettes mot barnet (Regjeringen, 2015: Teicher & Samson, 2013: Kvaran & Holm, 2012: Øverlien, 2015).

Selv om resiliensen kanskje ikke kan gjøre så alt for mye med den faren for fysiske konsekvensene under voldshandlingen, er det mye resiliensen kan gjøre for å gjøre risikoen for de psykiske skadene mindre, og bistå barnet til å fortsette utviklingen sin i en positiv retning. Ved å minske risikoen for at barnet opplever avvik og muligens opplever å bli marginalisert som voksen, kan det også føre til at det blir mindre sannsynlig for at barnets fremtidige barn også kommer til å oppleve vold i sitt hjem. Da generasjonsoverføringen er som ofte tidligere i oppgaven, en reel faktor som kan øke sannsynligheten for at neste generasjon opplever vold, og blir dermed en faktor som må tas med i beregningen når det snakkes om vold (Kvelling, 2018, s. 220-221). Som vi også har sett tidligere i oppgaven er at stress, og manglende mestring i hverdagen kan øke sannsynligheten for at vold kan bli brukt som en faktor i oppdragelsen, noe man kan tenke seg at blir i enda større grad forsterket om foreldrene har selv opplevd vold, og eventuelt sliter psykisk som følge av det. Det vi har snakket litt mindre om er hvordan det her påvirker livet til selveste barnet og livskvaliteten i løpet av barnets liv. De konsekvensene vi har trukket frem flere steder tidligere forklarer på ingen måte en vei til en lys fremtid. Tvert imot høres ikke psykiske vansker og arbeidsledighet ut som et verdig liv for noen. Like viktig er det å nevne statistikken vist i kapittel 6.0 som peker mot at det finnes en sammenheng mellom dårlige opplevelser i barndommen og fengsling, samt at faren for å sone flere dommer øker når du har barnevernserfaring fra barndommen.

Vansker kan oppstå når som helst, trauma og vold er ikke noe man kan fritas fra, også i voksenlivet. Som vi har sett i kapittel 3.0 der teorien rundt resiliens blir forklart, forteller borge (2010) oss at høy resiliens er gunstig for et barn som opplever vold i nære relasjoner, men det

kan tenkes at resiliens er ikke et begrep spesielt designet for barn, høy resiliens er noe vi gjennom hele livet kan ha behov for, akkurat som vold i nære relasjoner og traumatiske hendelser ikke er eksklusivt hendelser som forekommer i barndommen, og kan forekomme hos voksne også. Noe vi ser tegn til i statistikken vist i kapittel 5.0 (Justis- og beredskapsdepartementet, 2012, s. 11).

Når en mor eller far opplever at partneren deres utøver vold mot de er det ikke bare barnet i familien som står i fare for å ta skade av handlingen, den voksne volden rettes mot står i fare for å få akutte fysiske skader, samt det at det kan være en psykisk påkjenning for den på lik linje som for barnet som observatør. Som nevnt i kapittel** og kapittel** kan barnet ta skade av observasjonen psykisk på lik linje som om volden ble utøvd direkte mot det, samt kan ungdom og eldre barn sette seg selv i fare for fysiske skader ved å gå mellom foreldrene eller rette volden mot seg selv for å beskytte den utsatte part (Øverlien, 2015, s. 44-45). Videre ser vi i en melding til stortinget at vold i nære relasjoner har klare sammenhenger med psykiske og fysiske sykdom i etterkant av volden, samt de åpenbare umiddelbare fysiske konsekvensene for offeret (Justis- og beredskapsdepartementet, 2012, s. 11). Samt det at en omsorgsperson som lever i konstant frykt for vold, kan tenkes å ikke være i stand til å trække inn som den gode beskyttende basen barnet trenger i etterkant av en slik hendelse. Som beskrevet i kapitell 3.0 og 7.1 er en sikker base hos en god trygg voksen etter en vanskelig hendelse viktig for å kunne utvikle høy resiliensen (Borge, 2010, s. 15).

Som vi har nevnt er det mange omfattende og alvorlige konsekvenser ved vold, som kommer frem i fremtiden samt de som mer akutte konsekvensene som oppstår umiddelbart. Og som drøftet over er ingen av oss sikre fra å oppleve noen form for trauma, som voksen kan Dermed går det an å argumentere for at kanskje den beste investeringen vi kan gjøre for samfunnet er å investere i resiliensen til befolkningen, nyskapning av tilbud og tiltak som bidrar til høy resiliens hos både store og små.

7.6 Negative sider ved resiliens

Som forklart i kapitell 3.0 er meningen at ved at barn opplever høy resiliens, at de tilpasser seg omgivelsene og i større grad håndterer negative - opplevelser og situasjoner (Borge, 2010, s. 12-13). Dette kan man tenke seg at kan også føre til at det er vanskeligere å fange opp barn som har høy resiliens enn de som har lav resiliens og veldig åpenbart sliter. Borge (2010)

Beskriver at barn med høy resiliens ofte fremstår som de snille, flinke og gode barna. Dermed kan det tenkes at de sliter kanskje bak fasaden og virkelig trenger hjelpen, men deres tilpasningsevne fører til at de i mindre grad reagerer negativt på opplevelsene sine og dermed blir det vanskeligere for de voksne rundt å varsle de etatene som burde være der for å bistå og hjelpe barnet. Som nevnt i kapittel 5.0 er vold sterkt regulert i loven, og hvilke rettigheter barn har når de opplever slikt. Barnekonvensjonen, barneloven og barnevernloven har alle reguleringen som skal bidra til at barn ikke opplever vold, at utviklingen deres ikke blir skadet av slike opplevelser. De skildrer også hvordan de voksne og etater skal bistå barnet. Det skal være barnevernets og de voksnes arbeid at forhindre at barnet opplever vold og at i tilfeller der det skulle skje at barnet blir utsatt for vold, er det et system som fanger opp og støtter barnet med tilrettelagte tiltak. Det er heller ingenting i loven som påstår at barn som ikke viser tegn på skade på grunn av volden ikke fortjener eller trenger hjelp (Barnevernsloven, 1992, §3-1: barneloven, 1981, §30 tredje ledd:barnekonvensjonen, 1989,art.19).

Dette peker mot at selv om vi ser mye positivt ved resiliens, har den altså negative sider også. Som kommende barnevernspedagog er det faktisk en av de viktigste oppgavene jeg ser for meg å forsikre at barn føler seg sett og ivaretatt og barnets beste gjelder ikke bare de barna som viser tydelige tegn på skader, men alle barn som utsettes for noen form for vold.

Dette er noe jeg tenker er en viktig side av resiliensen, som er viktig at kommer frem før en konklusjon på hva betydningen av resiliens er for barn som opplever vold.

8.0 Avslutning

Men hva er egentlig betydningen av resiliensen for barn som opplever vold i nære relasjoner? For å svare på dette spørsmålet har vi gjennom oppgaven sett på teorier om utvikling, resiliens, vold utøvd mot barn og ulike konsekvenser av denne volden. I drøftingsdelen har vi deretter tatt for oss flere sider ved resiliens og hvordan den fungerer, og skrevet om barnets utvikling og mye om resiliens. Dessverre er temaet rundt vold og konsekvensene av det meget svært, og i denne oppgaven har vi bare fått sett litt av informasjonen som finnes. Men det vi har sett på har vært fra et relativt bredt spekter av vitenskapelige teorier og forskning. Temaet resiliens og virkningene rundt det kan være ganske flytende og vanskelig å komme frem til noe godt svar på ting. Men det vi har funnet ut når det kommer til hva resiliensen egentlig betyr for barn som opplever vold er det helt klart at barnas fremtid, nåtid og helse kan ta nytte av høy resiliens.

Et av poengene trukket frem i drøftingen er hvordan resiliens og utvikling er koblet sammen og hvorvidt utviklingen bør belyses som en livslang prosess. Noe jeg tenker er veldig aktuelt, Erikson sin teori belyser i mye større grad hvor stor konsekvensen av manglende omsorg egentlig er, og hvordan det ikke bare begrenser seg til en kort periode men et liv i en helhet. Dermed mener jeg at teorier som belyser hele livet i sin helhet burde trekkes mer frem i dagslyset på f.eks ved studier og i relevante fagbøker.

Når det kommer til resiliens hos voksne er det viktig å nevne at generelt sett har resiliens kun blitt søkt opp når det kommer til barn og derfor kan oppgaven ikke trekke frem en konklusjon om at det videre bør forskes på, men drøfter i kapittel 7.1 at det er noe som absolutt er relevant tema ved saken.

Konklusjon

For å konkludere problemstillingen min tror jeg at noe av det viktigste å ta frem er det som ble nevnt over i kapittel 7.6 og den negative siden ved resiliensen. Oppgaven har i stor grad har handlet om de positive sidene, og det er ikke å stikke under stol at det finnes mye positivt ved resiliens og den beskyttende effekten den kan ha på barns nåtid og fremtid. Resiliensen betydning for barn som opplever vold i hjemmet er positiv i stor grad, men faren for at resiliensen usynliggjør disse barna og i verste fall hindrer at de blir fanget opp, er viktig ting å se nærmere på og forske videre på.

jeg ønsker barn som opplever barndom som beskrevet i kapittel 7.4, jeg ønsker voksne som opplever integritet i livets siste fase, og jeg ønsker barn og voksne som opplever selvhevdelse. Men kanskje aller viktigste; jeg ønsker barn som får rett hjelp, til rett tid.

9.0 litteraturliste

Backe-Hansen, E., Madsen, E., Kristofersen, L. B. & Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990-2010: en longitudinell studie*. (NOVA Rapport 9/14) Hentet fra https://bibsys-almaprimo.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/fulldisplay?docid=BIBSYS_ILS71496040280002201&context=L&vid=NTNU_UB&lang=no_NO&search_scope=default_scope&adaptor=Local%20Search%20Engine&isFrbr=true&tab=default_tab&query=any,contains,barnevern%201990-2010&offset=0

Barnekonvensjonen. (1989). Konvensjon om barns rettigheter. (20-11-1989 nr 1 Multilateral). Hentet fra <https://lovdata.no/traktat/1989-11-20-1>

Barnelova. (1981) Lov om barn og foreldre. (LOV-1981-04-08-7). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7?q=barneloven>

Barne- og familiedepartementet. (2008). *Om lov om endringer i barnelova mv.— (flytting, delt bosted, samvær, vold mv.* (Prop 104 (2008-2009)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-104-2008-2009-/id567744/?ch=6>

Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester. (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernsloven>

Borge, A. N. H. (2010) *Resiliens risiko og sunn utvikling*. Oslo: Gyldendal. Hentet fra <https://www.nb.no/>

Bufdir. (2015, 6. Mars). Barn utsatt for vold i familien. Hentet fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/oppvekst/Vold_og_overgrep_mot_barn/Barn_utsatt_for_vold_i_familien/

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. (5.utg). Oslo: Gyldendal

Håkonsen, K. M. (2015) *psykologi og psykiske lidelser*. (5.utg). Oslo: Gyldendal
Folkehelseinstituttet (2019, 24. juni) Vold og seksuelle overgrep. Hentet fra <https://www.fhi.no/nettpub/hin/skader/vold/#forebygging-av-vold-i-naere-relasjoner-og-seksuelle-overgrep>

Justis- og Beredskapsdepartementet. (2012). *forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner*. (Meld. St. 15 (2012-2013)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-104-2008-2009-/id567744/?ch=6>

Kvaran, I. & Holm, J. (2012) *Barnevernsfaglig miljøterapi*. Oslo: Cappelen Damm Høyskoleforlaget

Kvello, Ø. (2018). *Barn i risiko skadelige omsorgssituasjoner*. (2.utg) Oslo: Gyldendal

NKVTS (2011) *Seksuelle og fysiske overgrep mot barn og unge kunnskapsstatus*. Hentet fra <https://www.nkvts.no/rapport/seksuelle-og-fysiske-overgrep-mot-barn-og-unge-kunnskapsstatus-revidert-2011/>

Regjeringen. (2014, 4. juni). Vold mot barn i fokus for 25 land. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Vold-mot-barn-i-sentrum-for-25-land-/id761575/>

Revold, M. K. (2014). *Innsattes levekår 2014. Før, under og etter soning*. (SSB rapport 2015/47). Hentet fra https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/_attachment/244272?_ts=150b8c1bce0

Støren, I. (2013). *Bare søk! Praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier*. (2.utg) Oslo: Cappelen Damm Akademisk. Hentet fra <https://www.nb.no/>

Teicher, M. H & Samson, J. A. (2013). Childhood Maltreatment and Psychopathology: A Case for Ecophenotypic Variants as Clinically and Neurobiologically Distinct Subtypes. *Am*

Øverlien, C. (2015). *Ungdom, vold og overgrep – skolen som forebygger og hjelper*. Oslo: Universitetsforlaget. Hentet fra: <https://www.nb.no/>

Øverlien, C. & Sommerfeldt, M. B. (2017). Barneverntjenestens møte med barn og unge som opplever vold i hjemmet. I Øverlien, C., Hauge, M. & Schultz, J. (Red.), *Barn, vold og traumaer: Møte med unge i utsatte livssituasjoner* (s. 183-199). Oslo: universitetsforlaget